

UNDPs innspill til Vendepunkt

UNDP setter pris på muligheten til å gi innspill til Vendepunkt-prosessen. Innspillet bygger på erfaring fra 170 land, analyser fra FN, Verdensbanken, IMF og OECD, samt UNDPs mangeårige samarbeid med Norge. Norge, gjennom sin vertskapsrolle og finansiering av UNDPs *Global Policy Centre for Governance*, investerer i å knytte kunnskap og erfaring fra UNDP sammen med norske og internasjonale fagmiljøer for å finne løsninger på styresettutfordringer som hindrer utvikling og fattigdomsbekjempelse.

Etter flere tiår med fremgang ser vi nå avtakende menneskelig utvikling.¹ Parallelt øker geopolitisk spenning, ulikhet, gjeldsbyrde, klima- og naturkriser og langvarige konflikter. Samtidig reduseres offentlige ressurser og støtten til multilateralt samarbeid, samtidig som presset øker for å dokumentere relevans og levere globale fellesløsninger.

Styresettutfordringer både på nasjonalt, regionalt og globalt nivå, hindrer utvikling. FNs finansiering for utviklings prosess har ambisiøse mål for reform av bistand, utviklingssamarbeid og mer rettferdig fordeling gjennom det globale finanssystemet. Ved å sørge for at kunnskap fra landnivå får plass på regionale og globale arenaer vil vi få bedre og mer realistiske rammer for utviklingssamarbeid. UNDPs *Global Policy Centre for Governance* har gode forutsetninger for å bidra til kunnskapsutvikling, dialog og løsninger for systemendringer som kan støtte opp om Norges Vendepunkt i bistand og være en partner for bistandseffektivitet.

I denne konteksten er samarbeid viktigere enn noen gang. Norges rolle gjennom støtte til det multilaterale systemet er også avgjørende. Norge er en ledende aktør innen både bistand og effektivt multilateralt og normativt samarbeid. Ved å knytte disse tettere sammen kan Norge bidra til mer effektiv bistand og styrket tillit til det multilaterale systemet. Spørsmålet Vendepunkt stiller er derfor svært relevant: ikke *om* Norge skal bidra, men *hvordan* innsatsen kan bli mest mulig effektiv for å forebygge kriser og skape varige resultater.

UNDP anbefaler at Norge prioriterer:

1. Øke andelen fleksibel og forutsigbar bistand som bygger systemer
2. Tettere kobling mellom politiske multilaterale ambisjoner og kapasitetsbygging for gjennomføring
3. Systematisk satsing på forebygging som utviklings- og sikkerhetspolitikk
4. Skalering av integrerte løsninger i sårbare kontekster
5. Styrking av lokalt ledet utvikling gjennom multilaterale partnerskap

¹ UNDP Human Development Report 2025

Fleksibel og forutsigbar investering i systemer og systemendring

FNs rapport om finansiering for bærekraftig utvikling viser at fremgang i oppfølgingen av prinsipper for bistandseffektivitet har blitt reversert de siste ti årene.² Dette har bidratt til økt fragmentering og flere små prosjekter som mottakerland må koordinere. OECD viser også at sterkt øremerket bistand øker kostnader og svekker resultater. Ved å prioritere strategiske, fleksible og langsiktige finansieringsmodeller fremfor fragmenterte prosjekter, kan Norge bidra til å styrke bistandseffektiviteten og tilliten til bistand. For eksempel var det kjernestøtten til UNDP som ga fleksibilitet til å tilpasse og skalere opp støtte til Ukraina når krigen startet.

UNDPs erfaring viser at bistand som støtter nasjonalt ledet utvikling og bygger robuste offentlige systemer gir bedre resultater. Dette inkluderer å styrke skattesystemer, mobilisere egne ressurser og fremme ansvarlig forvaltning. Slike tiltak kan øke nasjonale inntekter, tiltrekke private investeringer, forbedre lånevilkår og styrke tilliten til staten. Effektene er gjensidig forsterkende. Disse investeringene krever offentlig finansiering, nasjonal eller internasjonal, og er avgjørende for å mobilisere privat kapital.

Systemer som *Integrated National Financing Frameworks (INFF)* bidrar til å samle finansstrømmer og koble dem til bærekraftsmålene. Samtidig reduserer godt styresett risiko for private investeringer. Investeringer effektivt styresett, gjennom forutsigbare skattesystemer, anti-korrupsjonsmekanismer og konflikthåndtering for privat sektor er derfor en sentral risikoreduserende strategi.

UNDPs erfaring fra krise- og stabiliseringssituasjoner viser at tidlige investeringer i institusjoner, jobber og lokale systemer kan redusere både omfang og varighet av humanitære kriser. Offentlige midler kan også brukes strategisk for å mobilisere privat sektor og skape arbeidsplasser. I Gaza støttet UNDP kartlegging og økonomisk analyse av investorer grunnlaget for å gjenoppbygge lokal økonomi som kan bygge lokalsamfunn og redusere investeringer som trekker ressurser ut. Disse verktøyene er delbare og skalerbare gjennom FNs tilstedeværelse i de fleste sårbare og konfliktutsatte land.

Gjensidig forsterkende multilateralt samarbeid

Multilaterale institusjoner er nødvendige for å håndtere globale utfordringer og levere globale fellesgoder. Når Norges politiske engasjement i FN kobles tettere til finansiering og implementering, styrkes både gjennomslag og effektivitet. Dette er tydelig i prosesser som finansiering for utvikling og klima- og miljøsamarbeid. Ambisjonene i internasjonale avtaler forutsetter støtte til kapasitetsbygging i utviklingsland. UNDP spiller en sentral rolle i å støtte implementering på landnivå, blant annet gjennom initiativer som *Climate Promise*, som samler FN-systemet på tvers av sektorer. UNDP spiller også en sentral rolle i oppfølgingen av *Sevilla Avtalen* gjennom kapasitetsutvikling, kunnskaps- og dialogprosesser.

Effektiviteten styrkes når menneskerettighetsarbeid og utviklingsinnsats ses i sammenheng. Å støtte utviklingsland i å delta aktivt i multilaterale prosesser bidrar til å bygge tillit og styrke multilateralisme. Støtte til utviklingsland for i større grad delta og bidra i menneskerettighetsmekanismer gjennom nasjonale og internasjonale prosesser bygger tillit til multilateralisme og samling rundt felles verdier forankret i FN pakten.

Digitalisering og kunstig intelligens illustrerer behovet for globale løsninger. Å utvikle åpne og tilgjengelige digitale fellesgoder, samtidig som land får kapasitet til å ta dem i bruk, er avgjørende for

² Financing for Sustainable Development Report 2026

å unngå økte forskjeller. For å redusere risikoen for at digitalisering og kunstig intelligens øker forskjellene mellom fattige og rike land bør åpne løsninger utvikles og fremmes. UNDPs støtte til land gjennom blant annet *digital readiness assessments* viser at det er et stort gap å fylle for at land skal kunne benytte seg av mulighetene i digitale fellesgoder og kunstig intelligens. Å sørge for at reguleringer og retningslinjer utvikles og oversees av organisasjoner under demokratisk kontroll er sentralt, både i land og internasjonalt.

Utvikling er en effektiv første forsvarslinje

Utvikling er en integrert del av sikkerhet. 40 prosent av verdens 1,1 milliarder mennesker som lever i akutt fattigdom bor i land preget av krig, sårbarhet og konflikt³. Investeringer i utvikling bidrar til global stabilitet, bedre markeder og samarbeid som gir effekter langt utover mottakerlandet.

Selv om det er vanskelig å måle kriser som ikke skjer, viser økonomiske analyser at forebygging er svært kostnadseffektivt. IMF anslår at én dollar investert i forebygging kan spare opptil 103 dollar i fremtidige kostnader.⁴ Der land ikke har egne ressurser til å investere i forebygging er bistand avgjørende. Bistand kan brukes til å både oppnå fattigdomsreduksjon og utvikling, og samtidig ha en positiv effekt på global sikkerhet. Kriser knyttet til klima, konflikt og økonomiske sjokk forverres ofte fordi land mangler kapasitet til å handle tidlig. Forebygging og tidlig innsats, med sterke og velfungerende institusjoner i sentrum, er derfor god og strategisk utviklingspolitikk.

Forebygging og tidlig innsats, med robuste institusjoner i sentrum, er derfor en strategisk investering. UNDPs erfaring viser at styrking av lokal kapasitet kan redusere konfliktrisiko, som blant annet i Malawi, hvor tiltak for tidlig varsling og dialog bidro til et fredelig maktskifte.

Finansier integrerte løsninger

Utviklingsutfordringer er sammensatte og krever integrerte løsninger. Der bistand bidrar til helhetlige tiltak på tvers av sektorer, oppnås bedre og mer varige resultater. UNDPs erfaring og evalueringer viser at integrerte tilnærminger gir bedre effekt. Samtidig er det avgjørende å koble humanitær innsats, fredsbygging og utvikling tett sammen. Konsultasjoner UNDP har gjennomført med mer enn 600 partnere i over 160 land, læring og evaluering, viser at partnere ønsker ekspertstøtte der ulike problemområder overlapper, UNDPs midtveiseevaluering for Strategisk Pan 2022-2025 viste at integrert tilnærming fungerer: UNDPs effektivitet økte med 3 prosent for hver 10 prosent økning i den tverrsektorielle tilnærmingen.

Den største risikoen i dagens kriser er bruddet mellom humanitær respons og langsiktig utvikling. Dette må unngås gjennom bedre planlegging, finansiering og koordinering fra starten av. Der hvor bistand støtter land med integrerte løsninger, på tvers av fagområder, og definerer investeringer som både gir resultater på kort sikt samtidig som det bygges systemer for fremtiden, ser vi best resultater. Humanitær- og utviklingsbistand bør i mindre grad være delt opp i adskilte faser og finansieringsmekanismer, men i stedet finansieres, planlegges og implementeres som en sammenhengende respons. Overgangen fra humanitær respons til gjenoppbygging må sikres gjennom en tydelig bro til nasjonale systemer, lokale aktører og jobbskaping. Erfaringer fra samordnet innsats i komplekse kriser viser at når ledelse, planlegging og finansiering kobles tettere sammen, øker både effektiviteten og varigheten av resultatene.

³ UNDP Oxford (2025) Global Multidimensional Poverty Index.

⁴ IMF (2025), "How Sound Economic Policy Can Help Prevent Conflict"

Norge har en sterk posisjon innen helhetlig tilnærming, inkludert koblingen mellom klima, fred og sikkerhet. Dette gir et godt grunnlag for å støtte integrerte løsninger i sårbare land. Felles klimautfordringer kan også bidra til dialog og tillit, slik erfaringer fra Somalia og Sør-Sudan viser. Som global leder innen klimafinansiering, hav og energiomstilling kan Norge bruke sin posisjon til å integrere klimarisiko i nasjonal planlegging i sårbare land.

Sammensatt lokalt lederskap

Støtte til multilaterale organisasjoner og lokalt ledet utvikling er ikke motsetninger. Tvert imot kan multilaterale aktører være kritiske for å styrke lokal kapasitet og eierskap. UNDPs erfaring viser at støtte til multilaterale organisasjoner kan være avgjørende for å fremme lokalt ledet utvikling ved å styrke nasjonale og lokale institusjoners kapasitet, fremme partnerskap og sikre at utviklingsinnsatser er forankret i lokale behov og prioriteringer.

Lokale og regionale myndigheter er involvert i 65 % av bærekraftsmålene,⁵ mens sivilsamfunn, lokale nettverk og privat sektor er sentrale partnere i både utviklings- og humanitær innsats. Lokale aktører kan være opptil 32% mer kostnadseffektive enn internasjonale aktører.⁶ Tydelige mål og resultater på lokalt ledede prosesser kan styrkes i globale, og regionale avtaler for å sikre relevans, bærekraft og legitimitet.

Gjennom finansiering, rådgivning og koordinering støttes myndigheter og lokalsamfunn i å lede egen utvikling. Lokale aktører er ofte mer kostnadseffektive og bedre tilpasset lokale behov. Lokalt ledet utvikling forutsetter lokal kunnskap som kan fremme mangfold i stemmer, det er en viktig verdi med FN organisasjoner som har tilstedeværelse i land.

Likevel er lokalisering underfinansiert, blant annet fordi effektene er vanskeligere å måle. En viktig strategisk investering er derfor å utvikle bedre rammeverk for å måle resultater av lokalt ledet utvikling.⁷ Det er delvis fordi effektene i liten grad måles systematisk og bistand ofte koordineres på nasjonalt, offentlig nivå. Bistand bør ha et aktivt forhold til alle relevante myndighetsnivå.

⁵ OECD – *A Territorial Approach to the SDGs: Synthesis Report* (2020)

⁶ Passing the buck: The economics of localizing international assistance (2022)

⁷ Overseas Development Institute / Humanitarian Policy Group (HPG) – *Interrogating the evidence base on humanitarian localisation* (2021)